

Leszek Zaborowski

Krytyka metaforą podszyta? : obraz Ogólnopolskich Dni Protestu na łamach tygodników "Newsweek Polska" oraz "Polityka"

Media – Kultura – Komunikacja Społeczna 12/3, 31-40

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Leszek Zaborowski
Wydział Filozofii i Socjologii
Uniwersytet Warszawski

Krytyka metaforą podszyta? Obraz Ogólnopolskich Dni Protestu na łamach tygodników „Newsweek Polska” oraz „Polityka”

Słowa kluczowe: NSZZ „Solidarność”, Piotr Duda, związki zawodowe, media w Polsce, metaforyzacja

Key words: NSZZ “Solidarność”, Piotr Duda, trade unions, media in Poland, metaphorisation

Wstęp

Wiosną 2013 roku przynależność do związków zawodowych deklarowało jedynie 5% Polaków, czyli około 10% pracowników najemnych¹. W 1991 roku członkami związków zawodowych było aż 19% mieszkańców naszego kraju, w latach dziewięćdziesiątych XX wieku zaszedł jednak w Polsce proces szybkiego spadku liczebności oraz powiązanego z nim kryzysu tożsamości tych organizacji². Poziom uzwiązkowienia polskich pracowników pozostawał też bardzo niski na tle średniej dla wszystkich krajów Unii Europejskiej – w 2013 roku średnia ta wyniosła 23%³. Paradoksalnie jednak to właśnie w roku, w którym procent Polaków deklarujących członkostwo w związkach zawodowych osiągnął rekordowo niski poziom, doszło do największej zorganizowanej przez nie po 1989 roku manifestacji. W demonstracji stanowiącej punkt kulminacyjny Ogólnopolskich Dni Protestu (dalej: ODP), odbywających się od 11 do 14 września, zorganizowanych między innymi przeciwko podniesieniu wieku emerytalnego oraz nowelizacji Kodeksu Pracy wydłużającej okresy rozliczeniowe, uczestniczyło, w zależności od źródła, od 70 do 200 tysięcy osób⁴. Współorganizatorami były: Forum Związków Zawodowych (dalej: FZZ), Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (dalej: OPZZ) oraz Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”.

¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Członkostwo w związkach zawodowych i opinie o ich działalności*, Warszawa 2013, s. 1.

² J. Gardawski, *Związki zawodowe na rozdrożu*, Warszawa 2001, s. 65.

³ L. Fulton, *Worker Representation in Europe*, [online] <<http://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Across-Europe/Trade-Unions2>>, dostęp: 8.12.2015.

⁴ Ogólnopolski Związek Zawodowy Inicjatywa Pracownicza, *Ogólnopolskie Dni Protestu – relacja*, [online] <<http://ozzip.pl/teksty/informacje/ogolnopolskie/item/1612-ogolnopolskie-dni-protestu-%E2%80%93-relacja>>, dostęp: 8.12.2015.

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja wyników badań tekstów opublikowanych w tygodnikach „Newsweek Polska” oraz „Polityka”, dotyczących przygotowań i przebiegu ODP. Pozwoli to na weryfikację przyjętej przeze mnie wyjściowej hipotezy, że na łamach obu tytułów kreowano jednoznacznie krytyczny obraz ODP, a jego składnikiem były trzy określone typy metaforyzacji: obrazująca pewne działania w kategoriach konfliktu zbrojnego, nawiązująca do świata patologii medycznych oraz mająca na celu dehumanizację.

Związki zawodowe w ogniu krytyki

Polskie związki zawodowe wielokrotnie były obiektem krytyki. W szczególności kontrowersje oraz negatywne komentarze wywoływały polityczne powiązania i wpływy największych central związkowych. Jak stwierdził na podstawie swoich badań Bogusław Jagusiak, w latach 1989–2001 rola zarówno „Solidarności”, jak i OPZZ-u jako związku zawodowego ulegała dekompozycji w wyniku przejmowania przez nie funkcji partii politycznych⁵. To między innymi w tym kontekście równoległe oskarżano organizacje pracownicze o bierność wobec zachodzących przemian⁶ czy nawet rozciąganie ochronnego parasola nad brutalną transformacją gospodarczą⁷ oraz ostrzegano przed ich nadmiernymi wpływami⁸.

Jak wynikało z wywiadów przeprowadzonych na początku tego wieku przez Juliusza Gardawskiego⁹, polscy związkowcy byli w tym czasie przekonani, że większość środowiska dziennikarskiego ma do nich bardzo niechętny stosunek. Pod kątem prezentowanego obrazu działalności związków zawodowych artykuły w tygodnikach społeczno-politycznych badała zaś Wiesława Kozek. Jak wykazała, w tekstach publikowanych we „Wprost” oraz „Polityce” w 1999 roku oraz pierwszej połowie 2000 roku był on zdecydowanie negatywny¹⁰. Zarówno tytuły, ilustracje, jak i ich treść akcentowały przede wszystkim rolę związków jako organizatora protestów, skoncentrowanego na wywoływaniu konfliktów. Sugerowano w ten sposób, że cechuje je dysfunkcjonalność, a ich działalność szkodzi modernizacji polskiej gospodarki. Tekst W. Kozek pozostawał dla mnie inspiracją podczas prowadzenia własnych badań, postawiłem jednak nieco inne pytania w odniesieniu do sposobów przedstawiania związków zawodowych w prasie.

⁵ B. Jagusiak, *OPZZ i NSZZ „Solidarność” w systemie politycznym Polski w latach 1989–2001*, Toruń 2004, s. 194.

⁶ E. Dunn, *Prywatyzując Polskę*, tłum. P. Sadura, Warszawa 2008, s. 68, 156 i in.

⁷ D. Ost, *Kłęska „Solidarności”: gniew i polityka w postkomunistycznej Europie*, tłum. H. Jankowska, Warszawa 2007.

⁸ B. Łagowski, *Pochwała politycznej bierności*, Elbląg 2008, s. 483; L. Mażewski, *W objęciach utopii. Polityczno-ideowa analiza dziejów Solidarności 1980–2000*, Toruń 2001, s. 272.

⁹ J. Gardawski, dz. cyt., s. 15.

¹⁰ W. Kozek, *Destruktorzy. Tendencyjny obraz związków zawodowych w tygodnikach politycznych w Polsce*, w: *Institucjonalizacja stosunków pracy w Polsce*, red. W. Kozek, Warszawa 2003, s. 166–170.

Metaforyzacja a wykluczenie z debaty

Różnorodna rola metafor pozostawała w polu zainteresowań wielu badaczy; wystarczy wymienić słynną pracę George'a Lakoffa i Marka Johnsona *Metafory w naszym życiu*. Wśród „symbolicznych pośredników”, dostarczających informacji o stanie społeczeństwa jego członkom, publicyści zajmują rolę szczególną¹¹. Skoncentrowałem uwagę na występowaniu w ich tekstach trzech rodzajów metaforyzacji, omawianych przez Radosława Sojaka¹². Pierwszym z nich jest ujmowanie rozmaitych ruchów w debacie publicznej w kategoriach zbrojnego konfliktu. Częste używanie metafor takich jak „wojna”, „zwycięstwo”, „atak” czy „obrona” sugeruje, że kontrowersja jest grą o sumie zerowej. Innymi słowy, przedstawia się ją jako morderczą walkę, a nie przyjmującą różne formy próbę uzgodnienia pozostających w sprzeczności wartości czy interesów. Drugi typ to metaforyka odwołująca się do patologii medycznych. Przejawia się ona na przykład w określaniu danych poglądów jako szaleństwa czy sugerowaniu złego stanu zdrowia psychicznego formułującej je osoby. W ten sposób podważa się jej podstawowe kompetencje do uczestniczenia w deliberacji. Ostatni zaś, trzeci typ wiąże się z dążeniem do odczłowieczenia adwersarza. Bez względu na to, czy strategią retoryczną jest roztoczenie nad nim aury „nieczystości” (za pomocą takich metafor jak „błoto” czy „gnój”), czy też użycie metaforyki zwierzęcej (na przykład „psy”, „bydło”, ale i powiązane ze światem zwierzęcym „szczucie”), ostateczną konsekwencją jest sprowadzenie przeciwnika do roli istoty niższego rzędu. Wymienione trzy typy metaforyzacji mogą zostać użyte zarówno wobec jednostek, jak i całych grup społecznych. Poprzez ich zastosowanie może zostać poddane w wątpliwość samo prawo do artykulacji swoich poglądów, jak również zasugerowana możliwość formułowania radykalnych rozwiązań problemów społeczno-politycznych, z użyciem przemocy włącznie.

W prezentowanym artykule nie ma miejsca na szersze przedstawienie metaforyki używanej przez publicystów „Newsweeka Polska” i „Polityki” w odniesieniu do sporów między Platformą Obywatelską a Prawem i Sprawiedliwością. Warto jednak zasygnalizować, że można wskazać przykłady okładek wymienionych tygodników, które za pomocą określonych zabiegów graficznych sugerowały niezrównoważenie określonych polityków, służyły ich dehumanizacji bądź łączyły ich wizerunek z niebezpieczeństwem zbrojnego konfliktu. W przypadku „Newsweeka Polska” wystarczy przywołać przedstawienie Antoniego Macierewicza w stroju i z zarostem budzącym skojarzenia z mużłmańskim radykałem oraz z napisem „Amok”¹³. Z kolei Jarosława Kaczyńskiego „charakteryzowano” na łączącą cechy człowieka i monstrum postać Jokera

¹¹ A. Giza, *Wprowadzenie. O nowych szatach cesarza, wiedzy wspólnej i badaniu samowiedzy społecznej*, w: *Gabinet luster. O kształtowaniu samowiedzy Polaków w dyskursie publicznym*, red. A. Giza, Warszawa 2013, s. 23.

¹² R. Sojak, *Jakość debaty publicznej w Polsce – najważniejsze bariery*, w: *Jak poprawić komunikację i dialog Polaków? V Kongres Obywatelski*, red. J. Szomburg, Gdańsk 2010, s. 30–32.

¹³ „Newsweek Polska” 2012, nr 17.

z filmu *Batman*¹⁴ oraz umieszczono na tle płomieni z podpisem „Dzień świra”¹⁵. W przypadku „Polityki” można zaś wymienić przedstawienie szefa PiS-u w ciemnych okularach, budzących skojarzenia z gen. Wojciechem Jaruzelskim, z napisem „Kaczyński wprowadza stan wojenki”¹⁶. Występowanie podobnych motywów w warstwie graficznej skłania do postawienia pytania o obecność analogicznych treści w tekstach publikowanych w tygodnikach. Niniejszy artykuł dotyczy oczywiście opisów działań związkowców, należy jednak pamiętać o partyjnym kontekście, który w Polsce często towarzyszy ich odbiorowi.

Obraz Ogólnopolskich Dni Protestu na łamach tygodników „Newsweek Polska” i „Polityka”

„Newsweek Polska” i „Polityka” należą do najpopularniejszych polskich tygodników opinii. W 2014 roku ich średnia sprzedaż wyniosła odpowiednio około 121 tysięcy i 118 tysięcy egzemplarzy, w 2013 roku zaś około 125 tysięcy i 126 tysięcy egzemplarzy¹⁷. Wyszukiwanie artykułów ułatwiły dostępne w Internecie archiwa obu tygodników. Obiektem mojego zainteresowania były teksty opublikowane w lipcu, sierpniu i wrześniu 2013 roku. Pod pojęciem „obraz” rozumiem w tym przypadku interpretację danego wydarzenia o charakterze zapośredniczonym, udostępnioną medialnie¹⁸.

W „Newsweeku Polska” opublikowano jedynie trzy artykuły (w tym dwa publicystyczne, poświęcone w całości działalności „Solidarności”), których całość lub istotne fragmenty odnosiły się do ODP. W artykule publicystycznym pod tytułem *Komandos Duda* Rafał Kalukin opisał przygotowania central związkowych do manifestacji¹⁹. Choć już wtedy było jasne, że będzie to projekt wspólny różnych związków zawodowych, autor skoncentrował się na postaci przywódcy „Solidarności”, jego relacjach z Jarosławem Kaczyńskim oraz ich możliwych konsekwencjach dla polskiej sceny politycznej. W tekście występuje również pokaźna liczba metafor odwołujących się do kategorii zbrojnego konfliktu. Pomiędzy rządem a związkami doszło już do „wykopania topora wojennego”, ma miejsce „rysowanie linii frontu”. W świetle „wojennego scenariusza liderów głównych central związkowych” powstaje pytanie, „czy można jeszcze zatrzymać rozpędzoną maszynę wojenną”. Jednak to nie tylko strona związkowa dąży według autora do starcia. Rząd też „dorzuca do pieca”, nieprzypadkowo po zapowiedzi protestów „mnożą się doniesienia o bajecznych zarobkach związkowców”.

¹⁴ „Newsweek Polska” 2012, nr 42.

¹⁵ „Newsweek Polska” 2012, nr 45.

¹⁶ „Polityka” 2014, nr 50.

¹⁷ M. Kurdupski, „Polityka” wyprzedziła „Newsweek”, tylko „Tygodnik Powszechny” na plusie, [online] <<http://www.wirtualnemedialna.pl/artykul/polityka-wyprzedzila-newsweek-tylko-tygodnik-powszechny-na-plusie-raport-za-2014-rok>>, dostęp: 8.12.2015.

¹⁸ G. Ptaszek, *Jak badać medialny obraz świata?*, w: *Współczesne media. Medialny obraz świata*, t. 1: *Zagadnienia teoretyczne*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2015, s. 15.

¹⁹ R. Kalukin, *Komandos Duda*, „Newsweek Polska” 2013, nr 31, s. 14–17.

Ocena funkcjonowania organizacji pracowniczych jest w omawianym artykule niejednoznaczna – choć „związki są dla wielu firm balastem”, to jednak „w wielu pełnią ważne role społeczne”.

Ten sam autor po raz kolejny odniósł się do ODP tuż przed ich rozpoczęciem²⁰. Artykuł *Solidarności marsz rytualny* również dotyczył w dużej mierze stosunków Piotra Dudy z Jarosławem Kaczyńskim oraz poziomu jego niezależności od byłego premiera. Tekst zilustrowano fotografią przedstawiającą przemówienie przywódcy PiS-u, stojącego w towarzystwie szefa „Solidarności” i innych związkowców. Kolejnym poruszonym tematem była kwestia konieczności mobilizacji przez Platformę Obywatelską swojego elektoratu, co byłoby łatwe, gdyby w czasie manifestacji doszło do zamieszek. Postulaty związków przedstawione w czasie protestu autor określił mianem „zaporowych”. Zarazem jednak uznał, że związki zostały „zmuszone” do jego przeprowadzenia w obliczu zignorowania przez Donalda Tuska 1,5 miliona podpisów pod wnioskiem o referendum w sprawie wieku emerytalnego.

Po zakończeniu ODP odniósł się do nich na łamach „Newsweeka Polska” jedynie Tomasz Lis²¹. W artykule wstępnym pod tytułem *Kuchnia polska* przypisał on Piotrowi Dudzie ambicje zostania „drugim Wałęsą” i w ironiczny sposób uzasadniał, czemu Duda nie ma ku temu predyspozycji. Była to jednak tylko jedna z kwestii podjętych w tekście i nie ma w nim bardziej rozbudowanego komentarza wydarzeń odbywających się od 11 do 14 września 2013 roku.

W przypadku „Polityki” odniesienia do ODP znalazły się w sześciu tekstach (w tym w dwóch artykułach publicystycznych, reportażu i komentarzu w całości poświęconych działalności „Solidarności”, notce dotyczącej Eugeniusza Guza z OPZZ-u oraz w felietonie). W artykule publicystycznym *Dywizje Dudy* Ryszard Socha²² opisał przygotowania do manifestacji. Choć wspominał, że były one wspólną inicjatywą „Solidarności”, FZZ-u i OPZZ-u, w tekście skoncentrował się jedynie na pierwszym ze związków. Oprócz tytułu również ilustracja, czyli zdjęcie maszerującego związkowca uderzającego w pokaźnych rozmiarów bęben, wzbudza skojarzenia militarne. W tekście nie brakuje także innych metafor nawiązujących do zbrojnego konfliktu. Piotr Duda chce według autora „prowadzić wojnę” i w jej toku „obalać rząd”. Szeregowi związkowcy są określanymi między innymi mianem „szabli” i „żołnierzy”. W artykule znajduje się krótka analiza stosunków „Solidarności” i PiS-u, o wiele więcej miejsca poświęcono jednak majątkowi, sposobowi finansowania i liczebności związku. Z omawianego tekstu wyłania się krytyczny obraz starzejącej się „armii, która może urządzić parady i demonstracje siły, ale na wojnę nie ruszy”. Duda „naobrażał premiera”, „zerwał stosunki z rządem” i „zapowiada ofensywę”, jednak nie ma wystarczających sił, by spełnić swoje zamiary. Celem ODP zdaje się być, według autora, jedynie obalenie rządu, a nie realizacja jakichkolwiek postulatów z dziedziny polityki społecznej i gospodarczej.

²⁰ Tenże, *Solidarności marsz rytualny*, „Newsweek Polska” 2013, nr 37, s. 14–17.

²¹ T. Lis, *Kuchnia polska*, „Newsweek Polska” 2013, nr 38, s. 2.

²² R. Socha, *Dywizje Dudy*, „Polityka” 2013, nr 28, s. 14–15.

Tuż przed ODP artykuł publicystyczny poświęcił „Solidarności” także Jacek Żakowski. Tekst *Co się stało z „Solidarnością”?* dotyczy w dużej mierze historii związku²³. Mimo stwierdzenia autora, że po transformacji ustrojowej „Solidarność” powinna zostać rozwiązana, jego zdanie na temat działalności obecnego przywódcy związku było umiarkowanie pochlebne. Piotr Duda w jego opinii zdawał się „rozumieć rzeczywistość społeczno-gospodarczą”. Żakowski pozytywnie ocenił również to, że przywódca „Solidarności” „zdradza strategię PiS” poprzez „ignorowanie historycznych podziałów”, choćby przez współpracę z OPZZ-em.

Cztery pozostałe teksty dotyczące ODP ukazały się już po ich przeprowadzeniu. Janina Paradowska w felietonie *Bez Żalka*, poruszając także szereg innych tematów, podkreśliła wysoką frekwencję odnotowaną w czasie protestów; organizacja i porządek panujące w ich trakcie w jej opinii „robiły wrażenie”²⁴. Piotr Duda natomiast, jej zdaniem, w kompletnie nieumiarkowanej krytyce Donalda Tuska zaczął przypominać Jarosława Kaczyńskiego. Jednocześnie jako największego wygranego autorka określiła szefa OPZZ-u Jana Guza i zarazem przypisała mu nadmierny radykalizm, przyjmujący absurdalne formy. Poświęcono mu też w numerze specjalną notkę, zatytułowaną *Guz, człowiek obok Dudy*, w której przybliżono jego postać oraz przeanalizowano obecne relacje związku z SLD²⁵. W obu tekstach występują pojedyncze przykłady metafor budzących skojarzenia ze zbrojnym konfliktem: u J. Paradowskiej manifestację określono mianem „mocnego uderzenia”, w notce dotyczącej J. Guza – „najazdu związkowców na Warszawę”.

W komentarzu *Ładnie przeszli. Dokąd idą?* Joanna Solska skupiła się na krytyce postulatów związkowców²⁶. Uznała je za nieodpowiedzialne, stwierdzając, że „rządzenie krajem pod dyktando związków skończyłoby się tak, jak w Stoczni Gdańskiej, czekającej na ogłoszenie upadłości”. Jednak również w tym artykule można znaleźć pochwałę „sprawności organizacyjnej”, „samorządności” i „niezależności” związków, które jednak nie mogą być należycie spożytkowane, gdyż „ochoty do dyskusji nie widać”. Protesty nie zostały też uznane za zupełnie bezprzedmiotowe, gdyż niektóre kwestie poruszone w ich toku zdaniem autorki „rzeczywiście boją”. Reportaż Malwiny Dziedzic *Race i racje*, w całości poświęcony ODP, jest zaś w dużej mierze złożony z wypowiedzi osób biorących udział w proteście. Głosy te stanowią zwykle wyraz dezaprobaty dla całej klasy politycznej²⁷. Wysoką liczbę protestujących M. Dziedzic odczytała przede wszystkim jako wyraz społecznej frustracji niepowiązanej z sympatią do określonej partii, z której to frustracji przywódcom związkowym „udało się uformować wspólny, przynajmniej na czas demonstracji, front”. Podobnie jak poprzednie autorki również i ona podkreśliła, że związkowe miasteczko namiotowe „imponowało organizacją”, a w czasie akcji „dbano o porządek, by nie było burd”. Uwagi te jednak nie wykluczyły ironicznego tonu opisów działań protestujących, którzy

²³ J. Żakowski, *Co się stało z „Solidarnością”?*, „Polityka” 2013, nr 37, s. 14–16.

²⁴ J. Paradowska, *Bez Żalka*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 7.

²⁵ *Guz, człowiek obok Dudy*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 8.

²⁶ J. Solska, *Ładnie przeszli. Dokąd idą?*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 8.

²⁷ M. Dziedzic, *Race i racje*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 12–14.

„ogólnikowo chcą, by »było lepiej«”. Nie zabrakło również krótkiej analizy konsekwencji protestów, które miałyby być niewygodne zarówno dla PiS-u, jak i PO. Postawa sprzeciwu wobec rządu okazała się w jej ocenie dotyczyć kogoś więcej niż sympatyków Jarosława Kaczyńskiego, zarazem jednak on także miał zostać zaliczony do odrzucanej w całości klasy politycznej.

W tekstach z obu tygodników można znaleźć szereg uwag krytycznych względem działań polskich związków zawodowych przeprowadzonych w czasie przygotowań i przebiegu ODP. Ich postulaty autorzy zgodnie uznawali za nie-realne, a niektórzy samo ich formułowanie za nieodpowiedzialne. Częstokroć wskazywano na konfrontacyjną postawę działaczy związkowych, niesprzyjającą wypracowywaniu racjonalnych rozwiązań w toku dialogu z rządem. Jednocześnie jednak w większości opisywanych tekstów pochodzących z „Polityki” chwalono sprawność organizacyjną związkowców. Część autorów za pozytywny aspekt wydarzeń związanych z protestem uznała ich „niezależność” czy też „samodzielność”; z kontekstu jasno wynika, że oznaczało to przede wszystkim częściowe uwolnienie się „Solidarności” od wpływów PiS-u, a w pewnej mierze również OPZZ-u od oddziaływania SLD. W pojedynczych tekstach z obu tytułów zdarzały się również pozytywne uwagi na temat funkcjonowania związków zawodowych bądź samego szefa „Solidarności”, Piotra Dudy. Dlatego, mimo że żaden z autorów nie wyraził poparcia dla związkowych manifestacji, nie sposób uznać, by obraz działań związanych z ich przygotowaniem i przeprowadzeniem był w omawianych tygodnikach jednoznacznie krytyczny.

W dwóch artykułach, po jednym z „Newsweeka Polska” i „Polityki”, z dużą częstotliwością występowały metafory obrazujące działania w kategoriach zbrojnego konfliktu. W tekstach opublikowanych po zakończeniu protestu były one już rzadsze, co łatwo wytłumaczyć jego pokojowym przebiegiem. Brak natomiast w badanym materiale pozostałych interesujących autora typów metaforyki – nawiązującej do patologii z dziedziny medycyny oraz mającej na celu dehumanizację. Mimo że tematyka ODP bywała w obu tygodnikach wiązana z działaniami PiS-u, nie stosowano w nich zabiegów analogicznych do tych, które w przeszłości wykorzystano choćby przy tworzeniu okładek „Newsweeka Polska”.

Ciekawe spostrzeżenia nasuwa porównanie publikacji z „Newsweeka Polska” i „Polityki”. Tematyka związkowa w drugim z tygodników została potraktowana w sposób bardziej pogłębiony. Nie tylko ukazało się w nim więcej tekstów dotyczących ODP, można w nich też znaleźć na przykład dane finansowe dotyczące funkcjonowania „Solidarności”. O ile w wypadku „Newsweeka Polska” dziennikarze niemal w całości poświęcili swoją uwagę Piotrowi Dudzie i jego związkowi, w „Polityce” odniesiono się także do działalności Jana Guza i OPZZ-u; raz przytoczono także wypowiedź działaczki FZZ-u. Na dodatek teksty, w których skoncentrowano się na ODP, ukazały się w „Newsweeku Polska” jeszcze przed samą akcją związkowców. Po jej przeprowadzeniu opublikowano jedynie luźno nawiązujący do niej artykuł wstępny Tomasza Lisa. O ile próba przewidzenia ewentualnych skutków protestów, przede wszystkim dla polskiej sceny politycznej, była dla redakcji tego tygodnika interesująca, o tyle ich przebieg nie okazał się tematem godnym uwagi.

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie nie potwierdziło hipotezy przyjętej na początku artykułu. Mimo wielu negatywnych uwag sformułowanych przez publicystów „Polityki” i „Newsweeka Polska” względem przygotowań i przebiegu Ogólnopolskich Dni Protestu nie sposób określić ich obrazu wykreowanego w tych tygodnikach jako jednoznacznie negatywnego. Spośród interesujących autora rodzajów metaforyki w tekstach występowały tylko metafory obrazujące dane działania w kategoriach konfliktu zbrojnego. Jest to oczywiście jedynie wycinek wykreowanego przez prasę obrazu omawianych wydarzeń. Na zbadanie czeka szereg innych przykładów. Bardzo interesujące mogłoby być chociażby przyjrzenie się publikacjom, które ukazały się w nawiązaniu do ODP w tygodnikach wykazujących przychylność względem PiS-u. Co istotne, wielu dziennikarzy łączyło negatywne nastawienie do rządu koalicji PO-PSL z deklarowanym przywiązaniem do gospodarczego liberalizmu. W styczniu i lutym 2015 roku falę komentarzy wywołały zaś manifestacje górników i rolników. Również one – co istotne, dotyczące protestów o charakterze branżowym – czekają na uwagę badaczy.

Bibliografia

Materiały prasowe

- Dziedzic M., *Race i racje*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 12–14.
Guz, *człowiek obok Dudy*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 8.
Kalukin R., *Komandos Duda*, „Newsweek Polska” 2013, nr 31, s. 14–17.
Kalukin R., *Solidarności marsz rytualny*, „Newsweek Polska” 2013, nr 37, s. 14–17.
Lis T., *Kuchnia polska*, „Newsweek Polska” 2013, nr 38, s. 2.
„Newsweek Polska” 2012, nr 17.
„Newsweek Polska” 2012, nr 42.
„Newsweek Polska” 2012, nr 45.
Paradowska J., *Bez Żalka*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 7.
„Polityka” 2014, nr 50.
Socha R., *Dywizje Dudy*, „Polityka” 2013, nr 28, s. 14–15.
Solska J., *Ładnie przeszli. Dokąd idą?*, „Polityka” 2013, nr 38, s. 8.
Żakowski J., *Co się stało z „Solidarnością”?*, „Polityka” 2013, nr 37, s. 14–16.

Opracowania

- Centrum Badania Opinii Społecznej, *Członkostwo w związkach zawodowych i opinie o ich działalności*, Warszawa 2013.
Dunn E., *Prywatyzując Polskę*, tłum. P. Sadura, Warszawa 2008.
Fulton L., *Worker Representation in Europe*, [online] <<http://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Across-Europe/Trade-Unions2>>, dostęp: 8.12.2015.
Gabinet luster. O kształtowaniu samowiedzy Polaków w dyskursie publicznym, red. A. Giza, Warszawa 2013.
Gardawski J., *Związki zawodowe na rozdrożu*, Warszawa 2001.
Jagusiak B., *OPZZ i NSZZ „Solidarność” w systemie politycznym Polski w latach 1989–2001*, Toruń 2004.

- Giza A., *Wprowadzenie. O nowych szatach cesarza, wiedzy wspólnej i badaniu samowiedzy społecznej*, w: *Gabinet luster. O kształtowaniu samowiedzy Polaków w dyskursie publicznym*, red. A. Giza, Warszawa 2013, s. 9–32.
- Institucjonalizacja stosunków pracy w Polsce*, red. W. Kozek, Warszawa 2003.
- Jak poprawić komunikację i dialog Polaków? V Kongres Obywatelski*, red. J. Szomburg, Gdańsk 2010.
- Kozek W., *Destruktorzy. Tendencyjny obraz związków zawodowych w tygodnikach politycznych w Polsce*, w: *Institucjonalizacja stosunków pracy w Polsce*, red. W. Kozek, Warszawa 2003, s. 161–185.
- Kurdupski M., „Polityka” wyprzedziła „Newsweek”, tylko „Tygodnik Powszechny” na plusie, [online] <<http://www.wirtualnemedial.pl/artykul/polityka-wyprzedzila-newsweek-tylko-tygodnik-powszechny-na-plusie-raport-za-2014-rok>>, dostęp: 8.12.2015.
- Lakoff G., Johnson M., *Metafory w naszym życiu*, tłum. T. Krzeszowski, Warszawa 2010.
- Łagowski B., *Pochwała politycznej bierności*, Elbląg 2008.
- Mażewski L., *W objęciach utopii. Polityczno-ideowa analiza dziejów Solidarności 1980–2000*, Toruń 2001.
- Ost D., *Kłęska „Solidarności”: gniew i polityka w postkomunistycznej Europie*, tłum. H. Jankowska, Warszawa 2007.
- Ogólnopolski Związek Zawodowy Inicjatywa Pracownicza, *Ogólnopolskie Dni Protestu – relacja*, [online] <<http://ozzip.pl/teksty/informacje/ogolnopolskie/item/1612-ogolnopolskie-dni-protestu-%E2%80%93-relacja>>, dostęp: 8.12.2015.
- Ptaszek G., *Jak badać medialny obraz świata?*, w: *Współczesne media. Medialny obraz świata*, t. 1: *Zagadnienia teoretyczne*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2015, s. 13–23.
- Sojak R., *Jakość debaty publicznej w Polsce – najważniejsze bariery*, w: *Jak poprawić komunikację i dialog Polaków? V Kongres Obywatelski*, red. J. Szomburg, Gdańsk 2010, s. 25–33.
- Współczesne media. Medialny obraz świata*, t. 1: *Zagadnienia teoretyczne*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2015.

Streszczenie

W artykule zaprezentowano wyniki badań tekstów opublikowanych w tygodnikach „Newsweek Polska” i „Polityka”, dotyczących Ogólnopolskich Dni Protestu zorganizowanych przez związki zawodowe w 2013 roku. Badania przeprowadzono w celu weryfikacji hipotezy, że w czasopismach tych kreowano jednoznacznie krytyczny obraz Ogólnopolskich Dni Protestu, którego składnikami były trzy rodzaje metaforyzacji: obrazująca działania w kategoriach konfliktu zbrojnego, nawiązująca do dziedziny patologii medycznych oraz mająca na celu dehumanizację określonych jednostek. Jak jednak wykazano, obraz protestów zawarty w tekstach daleki jest od jednoznaczności. Spośród wymienionych wcześniej rodzajów metaforyzacji występowało w nich jedynie obrazowanie działania w kategoriach konfliktu zbrojnego.

Critique Laced with Metaphor? Image of the Nationwide Days of Protest in the “Newsweek Polska” and “Polityka” Weeklies

Summary

This paper is dedicated to research on articles published in “Newsweek Polska” and “Polityka” weeklies which concerned the Nationwide Days of Protest, organised by trade unions in 2013. The goal was to verify the hypothesis that the image of the protests presented in the mentioned magazines was unambiguously critical and contained three

specific types of metaphors: presenting given actions in the categories of armed conflict, referring to the field of medical pathologies and intending to dehumanize the individual. The conducted research revealed that despite numerous critical comments which the articles contained, the image of the protest shown in “Newsweek Polska” and “Polietyka” is far from explicit. Instead of the three mentioned types of metaphors, only the one describing the given actions in the categories of armed conflict was present in the article.